

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXI-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 3-4/ ЛЮТИЙ 2020 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Іван КОВАЧ

У ВИСОКІЙ СЛЬОЗІ

У високій сльозі – не ангел, не злодій.
У високій сльозі – не коні, не очі.
То вірність мечу в ній і обрії
жестів. То води у ній безумовної
втіхи. І тіні беріз – красунь отих
ляку, – де ніж не уцілить, де голі, як пекло,
де ніжні, як відповідь місяця й неба,
лягають набоженні, всліплені дивом,
запропащені білі дівчата. Не чути
уроку про форму надії. Не чути
уроку про копію думки. Не чути
про світло умовності й віри... Ідуть
перед світом у тінях беріз
дівочі і білі дівчата. Нестерпно,
як відповідь місяця й неба,
чекаючи, як ранок,
свого ж розгортання...

У номері:

- Усмішка – універсальний ключ любові ➤ стор. 2
- Робочі зустрічі голови СУР у Міністерстві ВД ➤ стор. 3
- Бухарест відзначив письменника Уласа Самчука ➤ стор. 4
- Структура навчального 2019-2020 року ➤ стор. 5
- День національних меншин у Ясах ➤ стор. 6
- Голова СУР провів робочі зустрічі в ряді філій ➤ стор. 7
- Вивчання рідної української мови в Румунії ➤ стор. 8
- Чудовий міжнародний колядковий фестиваль ➤ стор. 9
- З діяльності радника від СУР в сільській раді ➤ стор. 10
- Українська коляда в селі Балківцях ➤ стор. 11
- Незабутні Добродії та Ментори ➤ стор. 12
- Різдво Христове в Ясах ➤ стор. 13
- Найпрекрасніша мова (казка) ➤ стор. 14
- Міжнародний день рідної мови ➤ стор. 15
- У Клужі: «Клуб української малечі» ➤ стор. 16

Усмішка – універсальний ключ любові

Що таке усмішка? У житті людини посмішка вважається важливим елементом радості та щирості. Людська мудрість визначає її як «особливий вираз обличчя, очей, котрий виявляє задоволення, схвалення або радість». Усмішка є безумовним способом передачі чийось почуттів або емоцій».

На обличчі новонародженого немовляти протягом кількох перших тижнів життя часто можна побачити усмішку, якою так тішаться батьки. Крім того, наша усмішка позитивно впливає на інших. Дійсно, вона може бути такою ж яскравою, мов сонце в полудень. Силу усмішки не варто недооцінювати, бо вона надає людині тільки довір'я. Навіть зіткнувшись із сумом, кожна людина не повинна забути посміхнутися. Наприклад, під час Другої світової війни, за даними одного журналу, було показано, що за відмову прийняти нацистську ідеологію люди мусили страждати. Але це не було випадком жінки на ім'я Магдалена. Хоча вона та інші члени її сім'ї були вислані до німецького концтабору, це не зупиняло їх усміхатися. Магдалена пригадувала собі: «Іноді охоронці забороняли в'язням спілкуватися. Але вони не могли вплинути на вираз наших облич. Одна лише усмішка мами чи сестри додавала мені сил і рішучості не здаватися». Насправді, посмішка не треба б браку-

вала з наших уст тому, що вона доводить до втрати доброго настрою. Потрібно навчитися посміхатися, бо це ознака міцної людини!

Усмішка має можливість змінити світ. Щира людина завжди має усмішку в запасі для хмурливих. Також найвище вітання, яке цінують та розуміють у всій світовій люд-

ській родині, є: посмішка. Вона виражає нашу прихильність чи підтримку, говорить про наші почуття без слів. У боротьбі з проблемами та розчаруваннями усмішка – міцна зброя. Тому виникає цікаве питання: «Чому ж тоді не дарувати людям цей найцінніший дар – щиру усмішку?» Усміхатися корисно для здоров'я. Недарма кажуть, що «сміх – це найгірші ліки». Людська посміш-

ка може виражати безліч різноманітних значень, і далеко не всі з них добрі. На жаль, вона може бути нещирою. Люди з сумнівною поведінкою або нечистими намірами також можуть спокусливо усміхатися. Іноді не приходить посміхатися, але, якщо ми знаємо, що це робить людину щасливою, то докладаємо всі зусилля для цього. Ми згодні в цьому контексті з великим лікарем Сеуссом, що сказав: «Не плачте, що закінчилось, усміхайтесь, бо відбулося!».

Тема посмішки зацікавила протягом років багатьох осіб. Всесвітній день усмішки почав святкуватися в 1999 році. Девізом свята стала наступна фраза: «Зроби добру справу і вона допоможе з'явитися хоча б в одній усмішці!». Відтоді до сьогодні всесвітній день усмішки – миле, позитивне свято, яке щороку відзначається в першу п'ятницю жовтня. Китайці – це народ, який демонструє, що вони опановують робочу культуру, але й мистецтво посмішки. Додавалось в якомусь теж журналі, що: «Усмішка не тільки несе людині корисну інформацію, але й підказує їй, як діяти...». У лондонській газеті «Таймс» підкреслено, що: «Звичайна усмішка, як ніщо інше, допомагає знайти друзів і завоювати прихильність людей!» Усміхатися – це корисно....

Нехай ваше життя завжди буде сповнене усмішками!

Дениса-Лорена КОЗАЧУК

«СЛІДАМИ МІХАЯ ЕМІНЕСКУ В ЧЕРНІВЦЯХ»

(Закінчення. Прод. з попереднього числа)

На третій день, на запрошення мера Чернеусі, наша делегація взяла участь у параді учасників міжнародного фестивалю «Маланка Фест – Чернівці 2020» на відкритті фестивалю та була присутня на виступах ряду груп-учасниць.

Після обіду, по дорозі додому, за бажанням учасників, ми відвідали Свято-Вознесенський чоловічий монастир "Банчени" Чернівецько-Буковинської єпархії Української Православної Церкви.

Подія мала успіх. Учасники цього візиту були вражені побаченням та висловили подяку організаторам та керівництву Союзу українців Румунії, який фінансував цю подію.

Примітка.

Свято-Вознесенський чоловічий монастир став місцем паломництва в останні роки.

Віруючі приїжджають з усієї України та з сусідніх держав, щоб помолитися, поклонитися мощам і відчути духовну радість. Усе почалося з дивовижного випадку. Біля підніжжя гори є джерело. Діти

з сусідніх сіл під час гри завжди пили воду з нього. Невиліковно хворий хлопчик з

фізичними вадами став одужувати. Люди помітили цілющі властивості води і вирішили в цьому місці побудувати спочатку церкву, а потім монастир. Наріжний камінь був закладений у 1994 році, а в 1996 році монастир був відкритий для віруючих. На території монастиря є й інші храми – Вознесіння Господнього, Покрова Пресвятої Богородиці, підземний храм преподобного Сергія Радонезького. Свято-Троїцький собор, освячений у 2011 році, є найбільшим православним храмом України і Європи. При монастирі живуть близько 400 дітей різного віку з усіх регіонів України. Це дітси́роты та діти-інваліди, від яких відмовилися батьки. Настоятель монастиря єпископ Лонгін, ще будучи священником у сільській церкві, організував притулок для бездомних дітлахів. Для них створені всі умови для проживання, лікування і освіти, але головне, діти відчувають любов ближнього і вчать жити в любові і взаєморозумінні. Для паломників є великий сучасний готель, в якому можна жити безкоштовно або внести посильну пожертву.

Віктор ГРИГОРЧУК,
голова Яської філії СуР

РОБОЧІ ЗУСТРІЧІ В МІНІСТЕРСТВІ ВИХОВАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ РУМУНІЇ

Пан Микола-Мирослав Петрецький, голова Союзу українців у Румунії та депутат у Румунському Парламенті від української меншини Румунії, у супроводі радника української меншини Міністерства виховання та досліджень Румунії Ельвірою Кодря та радником СуР Іліє Костелем, провів 4 лютого ц.р. в Міністерстві виховання та досліджень Румунії, робочі зустрічі з міністром Монікою Христіною Анісіє, з державним секретарем Ковач Іриною Елісаветою та з генеральним директором Генеральної дирекції з міжнародних відносин та європейських справ Лумініцею Матей.

У ході робочої зустрічі пан Микола Мирослав Петрецький запропонував для обговорення наступні пункти, що стосуються проблем навчального процесу для української меншини Румунії:

1. Важливість уточнення ситуації двосторонньої правової бази у сфері освіти, яка б прискорила справи щодо підписання версії Протоколу про співпрацю між Міністерством виховання та досліджень Румунії та Міністерством освіти і науки України, оскільки не було досягнуто

прогресу в переговорах щодо цього документу.

2. Роз'яснення правового становища заходів щодо внесення до проекту шкільного плану на 2020-2021 навчальний рік, всіх існуючих класів з українською мовою навчання.

3. Роз'яснення правового становища розміщення, в якому функціонує Педагогічний лицей імені Тараса Шевченка в Сігету-Мармацієй, повіт Марамуреш.

4. Прискорення кроків для підписання кошторису для проведення національних нарад для вчителів української мови у 2020-2021 навчальному році, фінансованих Міністерством виховання та досліджень Румунії.

У цьому контексті пан Микола Мирослав Петрецький представив детальну інформацію щодо кроків, зроблених як Союзом українців Румунії, так і ним особисто, як депутатом у Румунському парламенті від української меншини Румунії для вирішення цих проблем.

Міністр, пані Моніка Христіна Анісіє показала свою готовність знайти оптимальні рішення для представлених проблем, залучившись особисто до цієї справи. Також вона підтвердила важливість поступового та взаємного інформування в галузі освіти для української меншини в Румунії та продовження процесу забезпечення якісної освіти для всіх учнів румунської освітньої системи, в тому числі і для учнів української етнічної приналежності.

Ельвіра КОДРЯ

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ВІД ЮРИДИЧНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

Укравці, які проживали у Бухаресті до Грудневої Революції 1989 р., зібралися 28 грудня (приходили до редакції газети «НВ» по-можливості, і не разом, що доказує дійсний список членів-засновників у порядку по нумерації, через обстріли на вулицях Бухареста) і проголосили створення незалежної української організації в Румунії під назвою Союз українців Румунії. Тоді учасники зборів вирішили, що за тодішнім законом Румунії треба було юридично реєструвати Союз українців Румунії як неурядову організацію. Для цього треба було подати список засновників та уповноважити одну особу для презентації всіх документів до Суду. Був уповноважений для цього інженер Степан Ткачук, а Список мав такий склад:

1. Микола Корсюк
2. Іван Ковач
3. Ірина Ковач
4. Орися Хортник
5. Корнелій Ірод
6. Богдан Івашко
7. Кирило Куцюк-Кочинський
8. Юлій Лазарчук
9. Ігор Лемний
10. Ірина Левинська
11. Євген Михайчук
12. Михайло Михайлюк
13. Іван Мінтянський

14. Іван Мойсюк
15. Микола Олексюк
16. Іван Ребошапка
17. Теофіл Ребошапка
18. Корнелій Регуш
19. Іван Непогода
20. Степан Ткачук
21. Сильвестр Загородний.

Організацію зареєстровано в Бухаресті згідно з постановою реєстраційного Суду Першого Сектору від 14 лютого 1990 р., рішення Н-р 262 на основі Закону Н-р 21/1924. Опісля Союз українців Румунії був переєстрований на основі Рішення Уряду Н-р 26/2000 та Закону Н-р 246/2005 р.

Чесць і слава Українській громаді

Бухареста за їх добрий вчинок, за те, що посприяли згуртуванню українців Румунії в офіційну неурядову організацію.

Виступ Степана Ткачука по національному телебаченні, в якому він висвітлював мету Союзу українців Румунії, яка має основним завданням захищати права осіб, що належать до української меншини, збереження прав та утвердження їх етнічної, мовної та релігійної ідентичності і т.д., усвідомлення всіх українців Румунії, щоб згуртувалися в місцеві організації під проводом Союзу українців Румунії. Великий вплив мав тодішній часопис «Новий вік», його головний редактор Іван Ковач та його дружина редактор Ірина Ковач (Петрецька), який опісля перетворився на «Вільне слово», тому що в сторінках тодішнього часопису висвітлювався весь стан українців Румунії.

Цей поштовх мав вплив і на українців міста Бая Маре.

Ще до Нового 1990 року українці міста Бая Маре були зацікавлені створити українську організацію на Мараморіщині. Перша наша зустріч відбулася в приміщенні Інституту шахтарських досліджень.

(Закінчення на 6 стор.)

Степан БУЧУТА

ІІІ. ТВОРЧІ ПОЧАТКИ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ ЗЛИВАЮТЬСЯ В РУСЛО ПРЕДВІЩЕНОЇ „ЦАРІВНИ”

Після наших мандрівок по розкішному гірському місті Кимполунг та по схилах пишних гір Рунгу, Магури і навіть Божих Каменів покритих густими смерековими лісами, ми майже не відчувались гостями цих чарівних місць, а своїми, бо ж де ми не вступали, я з паном Володимиром, - по магазинах, книгарнях, музеї та бібліотеці, чи то в колишню греко-католицьку українську церкву(сучасна румунська православна церква!), або в адміністративний відділ - скрізь нас приймали як близьких, з лагідними умішками і доброю волею, стараючись розв'язати наші потреби та зацікавленості. Щодо гір та лісів, там відкритість – безмежа, місце душевної насолоди і відпочинку – ласкавого сонця, зелені і чистого повітря, краси, пташиного співу і дзюрчання потоків та річок, небесної гармонії між небом і землею. З нашої турбази місцевого готелю, що розташований ліворуч річки Молдови, прямо перед долиною Суходолу, між центральною горою Рунг та Бодя, вранці, видно як світле сонечко при-світлює білі скелі Божих Каменів, яких ми відвідали таки вчора, хоч простелявся там густий майже неприступний холодний туман. Задивляємся сьогодні в даль небесних дзеркал, які стережуть Верховину, звідти кругом по обчинах Буковини де поміж них лунають Божі співи столітніх літургій святих монастирів династії Св. Штефана Великого, від Ватра Молдовіци до Гумору та Воронєцу, Сучевіци, Путни та Радівецької Богдани, в якій спочивають предки Штефана, засновники Молдавії.

Скрізь на цій тереторії відчуваєш подих

землі-святині Буковини, на яку вторгнулись австріяки по „зелене золото” в кінці XVIII –ого століття і розпочали „битву” проти зелених Карпат, про яку ми писали за одноіменним шедевром О. Кобилянської, використовуючи наємників, як доказує письменниця. Гадаю, звертаюсь до мого друга, що більш болюча боротьба велась між людьми, які переживали колонізаторську драму з рядів населення захопленого Австро-Угорською Імперією, зокрема українців та поляків спрямованих на Буковину шукати кращої долі. Кимполунг, багата гірська околиця на мінеральні копалини та зелене золото, став неабияким адміністративним центром Імперії, якому приділяв увагу самий цісар Франц Йозиф, але, на жаль, рівень життя був розкішним тільки для колонізаторів. Пане професор, ви готуєте зараз третій том німецькомовної прози Гірської Орлиці, чи не могли б пояснити дещо цікавого про Кимполунг з соціально-економічної точки зору і, може, гуманітарної, про долю наших емігрантів. Якраз з цих точок зору німецькомовна творчість Ольги Кобилянської, яка не була друкована – цікава – зауважує пан Володимир - і навіть художньо-стильові початки вартують уваги спеціалістів. Алегоричні новели „Vision/ Видиво”(1885) та „Людина з народу”(1886) ми подали в першому томі 2014 р., але вони були друковані вперше Володимиром Вознюком у журналі „Дзвін” 2005 р. Твори „Hortense, oder ein Bild aus einem Mädchenleben/Гортенза, або Нарис із життя однієї дівчини” (1880), „Schicksal, oder Wille/Доля чи воля” (1883), „Ein Lebensbild aus der Bukowina/Картина з життя

Буковини” (1885), і „Sie hat Geheiratet/Вона вийшла заміж”(1887) не були ніколи друковані, хоч молода панна Кобилянська дуже старалась бачити їх друкованими у німецьких журналах, щоб перевірити свою творчу силу і сприйняття її прози читачами, що й не сталося. Деякі відозви і заохочення одержала, але найкращу пораду прийняла від близької подруги Софії Окуневської, яка радила настирливо писати українською мовою на користь свого народу, хилитись до біднішої літератури, ніж писати для багатой німецької літератури, але для цього „Вважаю зараз своїм святим обов’язком заохотити Вас дуже багато читати і учитися, а пізніше їздити і пізнавати людей, щоб не обмежуватися тільки на Кимполунг”(див. О.К. Т 3, Чернівці, Букрек, 2015, Лист Софії Окуневської Ользі Кобилянській 7.VI.1882 р. с.783).

(Далі буде)

Іван КІДЕЩУК

БУХАРЕСТСЬКА ФІЛІЯ СУР ВІДЗНАЧИЛА ПИСЬМЕННИКА УЛАСА САМЧУКА

Бухарестська філія СУР організувала 8 лютого у своєму приміщенні колоквиум на тему «115 років від дня народження українського письменника Уласа Самчука». Аспекти життя і творчості українського письменника представили Михайло Трайста, голова Бухарестської філії СУР, письменник, редактор журналу «Наш голос» та Євген Баран, літературний критик, письменник, член Спілки письменників України, відповідальний секретар Івано-Франківської обласної організації, доцент кафедри української літератури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України. Основну увагу в своїй доповіді письменник Євген Баран звернув на публіцистичну діяльність Уласа Самчука. На культурному заході був показаний документальний фільм «Улас Самчук. Що не гоїть вогонь», перекладений на румунську мову Михай-

лом Трайстою. Присутні мали також можливість прослухати два фрагменти із роману «Марія» Уласа Самчука у перекладі на румунську мову Михайла Трайсти, який

представив й резюме згаданого вище роману. Наприкінці пролунали кілька фолк-пісень у виконанні Дана Васілеску та Нікушора Дана на вірші Михайла Трайсти,

а також народні українські пісні у виконанні Дана Васілеску та Зеновії Мандюк. У заході взяли участь представники Посольства України в Румунії, Проводу СУР, члени та симпатизанти Бухарестської філії СУР. Український письменник Євген Баран відвідав й центральне приміщення Союзу українців Румунії, де провів зустріч із головними редакторами та редакторами сурівських газет і журналів. Тут він розповів про свою літературну діяльність, про сучасну українську літературну прозу та про ситуацію на ринку літератури в Україні. Також Євген Баран представив кілька книг українських письменників, в тому числі декілька своїх книг, які подарував бібліотеці СУР імені Степана Ткачука. Було наголошено, що організування такого роду подій допомагає українській громаді Бухареста, але і румунським друзям українців ознайомитися із творчістю українських письменників України.

Христина ШТІРБЕЦЬ

Структура навчального 2019 - 2020 року

Відповідно до наказу міністра національної освіти № 3.191 / 2019 щодо структури навчального 2019 – 2020 року, курси на 2019-2020 навчальний рік заплановані на 35 тижнів, починаючи з понеділка, 9 вересня.

Структура навчального року включає перший семестр (9 вересня – 20 грудня 2019 року) та другий семестр (13 січня – 12 червня 2020 року).

Учнівські канікули у всіх навчальних циклах проводяться таким чином: зимові канікули (21 грудня 2019 – 12 січня 2020 р.), весняні канікули (4 квітня – 21 квітня 2020 р.), літні канікули (13 червня – вересень 2020 року, коли розпочнеться навчальний рік 2020-2021).

Крім того, початкові класи та групи дошкільної освіти мають канікули з 26 жовтня по 3 листопада 2019 року.

Для XII-тих та XIII-тих класів, вечірньої та зменшеної відвідуваності, навчальний рік закінчується 29 травня 2020 року, а для восьмого класу – 5 червня 2020 року.

Національна програма «Школа інакше» має тривалість 5 робочих днів поспіль протягом навчального року і може розгортатися між 7 жовтнем 2019 року – 29 травнем 2020 роком, за графіком, встановленим за рішенням шкіл. Розгортання програми "Школа інакше" не співпадає з періодом, назначеним для семестрових письмових робіт. Зазвичай, вони заплановані відбуватися наприкінці семестру, після закінчення

навчальної програми, щонайменше, за три тижні до кінця семестру. Національні етапи шкільних олімпіад, як правило, організовуються під час весняних канікул відповідно до певного календаря (який подається нижче).

Протягом неробочих днів/правових свят, передбачених законодавством та чинним колективним трудовим договором, курси не організовуються.

Календар національних іспитів, випускних іспитів, для атестації/засвідчення професійної кваліфікації/компетенції, а також календар вступу до 9 класу затверджується окремими наказами Міністра виховання та досліджень.

Про шкільні олімпіади та конкурси для українських учнів, організовані у 2019-2020 навчальному році

1. Олімпіада з рідної української мови та літератури, повітовий етап, організовується разом з іншими олімпіадами з рідної мови, 29 квітня 2020 року, через Національний центр експертизи та оцінювання (CNEE). Календар, встановлений Центром, повинен дотримуватися, оскільки теми для Олімпіади передаються через захищені канали, відповідно до Рамкової методології та встановлених процедур. Програма для Олімпіади – це шкільна програма, яка діє, а Регламент організації та проведення олімпіади, підготовлений відповідно до Рамкової методології, можна переглянути на веб-сайті Міністерства виховання і досліджень Румунії.

2. Олімпіада з рідної української мови та літератури; національний етап буде проходити з 23 по 26 квітня в м. Тімішоара, повіт Тіміш, внаслідок консультацій з викладачами, які запропонували організувати цей етап після Великодніх Свят. Програма для Олімпіади – це діяча шкільна програма, а Регламент організації та проведення олімпіади, підготовлений відповідно до Рамкової методології, можна переглянути на веб-сайті Міністерства освіти і досліджень Румунії.

3. Національний конкурс Традиції та історія української меншини в Румунії відбудеться з 8 по 10 травня в м. Сучава, за пропозицією інспектора Іллі Савчука та за

консультацією директора Національного Коледжу ім. Міхая Емінеску в Сучаві, як організаторів. Регламент організації та проведення конкурсу, підготовлений відповідно до Рамкової методології, можна переглянути на веб-сайті Міністерства виховання і досліджень Румунії.

4. Конкурс української пісні для I-VIII класів – Другий випуск – Пісня дружби, відбудеться у місцевості Рона де Сус (Верхня Рівна), повіт Марамуреш, у травні-червні цього року. Детальнішу інформацію можна отримати від пані Джети Петрецької, організатора цього конкурсу.

Календар національних іспитів наприкінці другого, четвертого та шостого класів

Національні іспити з письма та читання наприкінці другого, четвертого та шостого класів відбуватимуться у 2019-2020 навчальному році з 11 по 28 травня 2020 року. Календар цих проведення національних іспитів був затверджений наказом міністра (№446 / 27.08.2019) та опублікований в Офіційному віснику (№ 725/2019), відповідно, на веб-сайті Міністерства виховання і досліджень Румунії edu.ro.

Таким чином, оцінювання учнів наприкінці другого класу (EN II) відбуватиметься з 11 по 14 травня. Тестування з письма Румунської мови та Рідної української мови (для учнів з шкіл, в яких навчання проходить рідною українською мовою) заплановане на 11 травня, а наступного дня, 12 травня, буде проходити тестування з читання цих двох мов. Тестування з математики заплановане на 13 травня, а тестування з румунської мови (писання та читання) для учнів з шкіл, в яких навчання

проходить рідною українською мовою відбудеться 14 травня.

Тестування основних компетенцій, набутих у початковому циклі (наприкінці четвертого класу), має такий календар:

Румунська мова (19 травня), Математика (20 травня) та Рідна українська мова (21 травня).

Учні 6-го класу будуть проводити тестування основних навичок, здобутих у нижньому циклі гімназії (V-VI класи) 27 травня (Мова і спілкування) та 28 травня (Математика і природничі науки).

Відповідно до Закону про національну освіту № 1/2011, з подальшими змінами та доповненнями, результати національних іспитів наприкінці другого та шостого класів (EN II, EN VI) мають на меті опрацювати індивідуалізовані плани навчання учнів та попередню орієнтацію школи, а результати національних іспитів наприкінці четвертого класу (EN IV) використовуються також для системної діагностики на рівні цього типу освіти (цикл початковий). Звертаємо увагу, що результати, отримані учнями внаслідок проведення національних іспитів наприкінці другого, четвертого та шостого класів, повідомляються лише їхнім батькам.

Ельвіра КОДРЯ,
радник МВД

День національних меншин у Ясах – 100 років від підписання Договору про нацменшини

Цього року, на 100-ту річницю з дня підписання Договору про меншини на Паризькій мирній конференції, яка створила систему захисту меншин, Яська філія Союзу українців Румунії відзначила Міжнародний день меншин дещо незвичним чином, трьома "таймами". Так, на запрошення керівництва будинку культури "Михай Урсаке" Яської мерії, 14 грудня цього року частина членів нашої філії взяла участь у мистецькій програмі, яка включила декламацію віршів, народні пісні та танці основних меншин Яс, серед яких ми згадаємо: єврейську, вірменську, грецьку, ромську, російсько-липованську та українську громади.

Нашу філію на цьому заході представляв український народний танцювальний колектив «Веселка» під керівництвом хореографа і координатора цього гурту Родіки Фаліштану. Незважаючи на те, що в колективі відбувся обмін поколінь, координатор ансамблю за короткий час зумів підготувати деякі українські танці, які були добре сприйняті та оцінені як глядачами, так і організаторами.

Святкування продовжилось у палаці Розновану, резиденції міської ратуші 18 грудня, коли наші маленькі танцюристи виступали разом із престижними артистичними ансамблями Грецької спільноти ОРФЕАС та вокальним колективом ФЛО-

РАЛІЯ в рамках більш масштабної програми, яка тривала протягом декількох днів у період 16 – 22 грудня, в якій взяли участь 15 дитячих груп, визнаних і оцінених як одні з найкращих в Ясах. Програма українських народних танців, яку презентував ансамбль нашої філії, єдиний ансамбль танців, запро-

шених на цю подію, була тепло прийнята аудиторією та підтримана тривалими оплесками. По завершенню програми представники деяких установ, асоціацій, компаній та організацій зацікавились і попросили, щоб вони взяли участь у деяких акціях, організованих цими організаціями. Пропозиція в принципі була прийнята, і деталі будуть узгоджені з керівництвом школи через координатора ансамблю.

Свято завершилось 22 грудня з міні-концертом колядок, який представила пані Отілія Захаров під гітарний супровід та на бубні проф. Іллі Горовія, після чого учасники події мали нагоду прослухати концерт класичної музики на гітарі у виконанні Матея Коричука, учня Національного Коледжу мистецтв «Октав Банчіла» м. Яси.

На відкритті програми учасники вшанували хвилиною мовчання пам'ять Джільди Скальської, дружини заступника голови філії та відповідальної за жіночі питання, яка надто рано пішла від нас після довгих і важких страждань. Голова Яської філії та дрд Бурдуджа Наталія з Яського університету "Александру Іоан Куза" виступили з короткими промовами про важливість та значення святкованого моменту.

Наприкінці програми дітям з ансамблю "Веселка" були вручені подарунки від Союзу українців Румунії з нагоди зимових свят.

Нарешті, учасники заходу обмінялися побажаннями на зимові свята та новий 2020 рік та запропонували низку акцій, які хотіли б, щоб Яська філія СУР організувала у наступному році.

З новим 2020 роком Вас, дорогі читачі «Вільного слова»!

Віктор ГРИГОРЧУК

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ВІД ЮРИДИЧНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

(Закінчення. Поч. на 3 стор.)

Уцім приміщенні декілька українців, між якими Степан Бучута, Михайло Богдан (Шелевер), Іван Лазарчук, Микола Месарош, Юрій Паращинець та інші, склали програму для того, щоб створити організацію.

П'ятого січня 1990 року в сільській Раді села Русь-Поляни, яке налічувало приблизно 13 тисяч жителів, зібралися свідомі українці і створили місцеву організацію.

28 січня 1990 р. було засновано філіал Союзу українців у Бая Марє, який обрав свій Комітет в такому складі:

1. Юрій Паращинець – голова
2. Степан Бучута – заступник
3. Микола Месарош – заступник
4. Іван Лазарчук – член
5. Михайло Богдан – член
6. Федір Мігня – член
7. Мануєла Монга – секретар.

На засіданні в Бая Марє брали участь і представники українських місцевостей Мараморощини та голова Тимчасового про- воду Союзу українців Румунії Степан

Ткачук. Тут було встановлено, щоб скликати Крайову Конференцію в місті Сігеті.

Перша Конференція Союзу українців Румунії відбулася у Сігеті 10-го лютого 1990 р., про яку Іван Ковач у часописі «Новий вік» оголосив і описав надзвичайними словами.

Конференція обрала свій провід із 43-ох

осіб в Комітеті та 9 членів у Виконавчому Комітеті на чолі із професором Юлієм Мануляком. У Комітет був обраний і я.

На сторінках часопису «Новий вік» появились і повідомлення про організування

наших українців у різних краях Румунії, а саме, що в Сучаві 25 лютого відбулася зустріч українців, де був створений Крайовий Союз на Буковині, головою якого був обраний проф. Юрій Лукан. В Лугожжі Тіміського повіту 27 лютого був створений Крайовий Союз Банату на чолі з головою проф. Юрієм Семенюком.

Заснування Крайових організацій СуР (остання Конференція в Тульчі, відбулася 27 березня 1990 року, де було обрано головою проф. Віргілія Ріцька) дало можливість пізніше зорганізувати Перший 3'їзд Союзу українців Румунії.

Перший 3'їзд СуР був урочистим моментом, радісним тому, що зібрав делегатів, представників з усіх країв Румунії, де проживають українці.

У той час у Бухаресті зустрілося багато випускників українських середніх шкіл Сігету, Серету і Тульчі, які довгий час після розсунування українських шкіл розійшлися по цілій країні.

На кінець не треба забути наших знаменитих активістів: Степана Ткачука, Юлія Мануляка, Юрія Лукана, Юрія Семенюка, Юрія Паращинець та інших, які працювали на користь українства.

НА ДУХОВНУ ПОЖИВУ

ДУХОВНІ ОЧІ

У Святому Письмі євангелісти оповідають, що Ісус Христос зціляє двох сліпих. Про одного з них оповідає євангеліст Йоан у 9-й главі. Оздоровлення незрячого було дивовижним для тих, хто бачив це Боже чудо, тому що не було чути до того часу, щоби якась людина, яка народилася сліпою, мала можливість раптово бачити. Про інше оздоровлення оповідає Св. Євангеліст Лука у 18-й главі. У цьому оповіданні незрячий наполегливо просить Ісуса, щоб помилював його. Ісус сповняє його бажання та дає йому тілесний зір, а опісля він стає учеником Ісуса Христа.

Святі Отці говорять про тілесний зір, але й про духовний зір. Переважна більшість людей мають здорові очі, але, на жаль, не всі мають духовні очі – світло віри, оскільки ці люди не дуже моляться, рідко просять допомоги у Бога, не постять, не причащаються, не роблять добрі діла.

Ісус Христос говорить, що людина може мати різні очі у залежності від своїх духовних очей, а ці очі можуть бути:

Лихі очі. Ісус каже: «А коли твоє око лихе, все тіло твоє буде в темряві». Можна

легко зрозуміти, що якщо духовний стан людини є лукавий, то вся його істота є лиха, і вона не може робити добрі діла.

Пожадливі Очі – Єв. Йоан стверджує «пожадливість тіла, пожадливість очей і гординю життя, – не від Отця, а від світу». Отож, пожадливість є великою спокусою, що нападає на кожную людину. Боротьба проти цієї спокуси є дуже важкою і треба багато молитися.

Око зі скалою і око з колодою, питає Ісус: «Чому ти дивишся на скалку в оці брата твого? Колоди ж у власнім оці ти не добачаєш?». На жаль, це є нашим великим недоліком. Відразу ми бачимо та засуджуємо у ближнього те, що нам не подобається. Дуже легко дивитися на людину і засуджувати її, але важко усвідомлювати власні помилки.

Очі, котрі не видять, хоча бачать. Говориться у Євангелії про людей, які «мають очі й не видять, мають вуха і нечують». Багато людей бачили Ісуса та його

чудесні діла, але не відчували, хто Він дійсно є, а ще більше противилися і ворогували на нього. Так воно є і сьогодні. Хто не хоче видіти (бачити) Бога, або які чудеса показував Він йому, не буде вірувати у Нього.

Очі піднесені до неба – такими очима часто Ісус благав Небесного Отця, навчаючи і нас, що ці очі є вгодні Богові. У Своїй

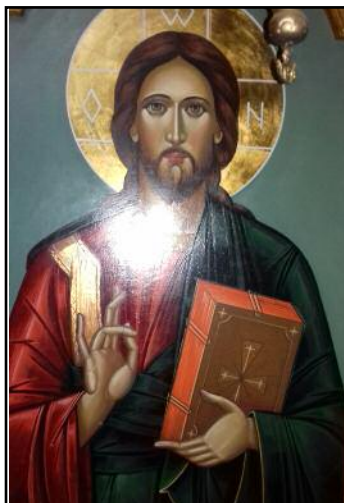
Архієрейській молитві Ісус, підвівши очі свої до неба, сказав: «Отче, прийшла година! Прослав свого Сина, щоб і Син твій тебе прославив».

Велика трагедія стається тоді, коли людина втрачає свої очі – тілесний зір. Від тієї хвилини її життя повністю змінюється. Так само стається і в духовному житті, коли людина втрачає духовні очі, єдині, якими ми можемо бачити Бога і славні Його діла.

Через духовну сліпоту, відсутність віри та любові, багато зла та проблем є у цьому світі. Для вирішення цих проблем необхідно духовного зору, покаяння, щирої віри в Бога та чисте серце. «Блаженні чисті серцем, бо вони Бога побачать» (Мт. 5.8).

Іван ЮРЧА,

отець Української православної церкви села Бистрий Марамороського повіту

ІЛІАНА ДАН ЗАЛИШИЛА В МОЇЙ ПАМ'ЯТІ ГАРНІ СПОГАДИ, ПРЕВЕЛИКИЙ ЖАЛЬ ТА ГЛИБОКІ СПІВЧУТТЯ

Пані Іліана Дан народилася у гарному краї, в селі Верхня Рівна на Мараморощині. Я мала можливість і приємність багато разів побувати в тому краї, на різних подіях, конкурсах, фестивалях, і так мала нагоду познайомитися із п. Іліаною Дан. Можу сказати правду: я її шанувала, виявляла їй

хору «Ронязнські голоси», брала участь у всіх марамороських заходах.

Народилася і жила у рідному селі, а її життя пов'язане було з реальним життям людей, українців, з традиціями. Писала багато статей про все, що все відбувалося в їхнім краї.

Остання наша зустріч відбулася в Бухаресті – 24-25 липня 2019 р. – в якості кореспондентів, запрошених на Національну Конференцію «Періодика СУР. Роль періодики у зображенні української ідентичності».

В готелі ночували разом в кімнаті, багато розмовляли, обговорювали про наше українство. Мала в плані закінчити і видати другу книжку. На жаль, план не сповнився. І. Дан покинула цей світ, залишила всіх і все. Після закінчення свята ми розлучились. П. Іліана пішла на поїзд скоріше від мене на три години. Я відпроварила їй в долину, побажала їй здоров'я і сподівалася до другої зустрічі (Не думала, що другої не буде).

Дай Боже родині, знайомим перенести таку велику втрату, а ронязнська земля хай буде легкою покійній, де буде вічно спочивати. Бажаю, щоб була вічною пам'яттю про відому кореспондентку наших українських часописів, про культурну людину нашої громади.

П. Іліана Дан заслужила такої поваги і любові з боку нашого СУР з боку українців.

Анна БЕРЕГІЙ

завжди молодою, гарною. Часто питала, який рецепт вживає щоб зберігатись молодою? Відповідь була – позитивна думка і весела усмішка.

Після смерті її мужа я дзвонила до неї і зрозуміла, що не відчувала себе добре. Вістка про її смерть засмутила мене і всі наші зустрічі, спогади залишаться тільки в моїй пам'яті. Часто одні особи відзначаються в своїй праці. Іліана Дан в останні роки свого життя була дуже активною, як давній член

Голова СУР провів робочі зустрічі з керівниками ряду філій

Голова Союзу українців Румунії (СУР) депутат Микола Мирослав Петрецький разом із секретарем Терезою Шендрою, адміністратором Доріною Фартушнік та радником СУР Іліє Костелом здійснили з 5 по 7 лютого 2020 року робочі візити до Яської, Ботошанської, Сучавської та Марамороської філій Союзу українців Румунії.

Зустрічі відбулися у приміщеннях філій із членами комітетів на чолі з їх головами Віктором Григорчуком, Віктором Симчуком, Іллею Савчуком та Мирославом Петрецьким, де були обговорені та проаналізовані організаційні проблеми місцевих і повітових організацій. Під час робочих зустрічей були проаналізовані також проблеми, з якими стикається українська меншина щодо освіти рідною українською мовою та забезпечення проведення богослужінь українською мовою. Також були обговорені проекти, які розгортає СУР для забезпечення прав української меншини в Румунії.

Вивчання рідної української мови в Румунії

Духовні надбання етнічних груп виступають важливою складовою й потужним чинником збагачення культури всього румунського суспільства. На сучасному етапі серед найважливіших пріоритетів своєї етнополітики Румунія визначає, насамперед, відновлення у всій повноті духовно-культурного життя етнічних груп на принципах їх інтересів та запитів стосовно мови, культури, традицій та створення для цього відповідних сприятливих умов. Відповідно до своїх європейських прагнень, Румунська держава поважає етнічну ідентичність українського населення на своїй території та сприяє розвитку, прояв та увічнення культурних цінностей та мови цієї меншини. Щодо створення відповідних умов для підтримки освіти українською мовою та вивчення української мови, спільно з Міністерством виховання та досліджень Румунії через Дирекцію меншин та повітові шкільні інспекторати, а також з Департаментом міжетнічних відносин, Союз українців Румунії, через Комісію з питань освіти та науки, на чолі з депутатом та головою СуР паном Миколою-Мирошлавом Петрецьким, має надзвичайно важливу роль у спрямуванні всіх зусиль на підтримку, розвиток освіти, збереження культури та традицій.

Правовою основою формування державної політики щодо забезпечення прав національних меншин, зокрема в галузі освіти, є:

1. Конституція Румунії;
2. Закон «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов, або мов меншин»;
3. «Закон № 1 про освіту»;
4. Інші законодавчі акти Румунії.

Вивчання української мови в Румунії здійснюється в наступних повітах:

- Арад
- Ботошани
- Караш-Северін
- Марамуреш
- Сату Маре
- Сучава
- Тіміш
- Тулча

На території Румунії функціонують 64 навчальні заклади зі статусом юридичної особи з румунською мовою навчання, в яких українська мова викладається як рідна мова, де навчається: 6 054 учні. Українська мова викладається як

рідна мова 3 години тижнево у початковому класі, 4 години тижнево у 1-8-их класах та одна година Історія та традиції української меншини у 6-му та 7-му класах. В усіх цих загальноосвітніх навчальних закладах Музика та Рух і Релігія – Український Православний Культ, можна викладати на українській мові.

Крім загальноосвітніх навчальних закладів з румунською мовою навчання, в яких українська мова викладається як рідна мова, є такі, в яких викладання про-

– 9-12 класи, де навчаються 344 учні.

Шляхи вирішення проблем щодо вивчення української мови та літератури у загальноосвітніх навчальних закладах із румунською мовою навчання обговорюються на:

- засіданнях методичних об'єднань (кружків української мови);
- нарадах учителів;
- круглих столах;
- відкритих уроках;
- курсах підвищення кваліфікації для вчителів української мови та літератури в Румунії.

Шляхи вирішення проблем щодо вивчення української мови та літератури у загальноосвітніх навчальних закладах із румунською мовою навчання обговорювались на засіданнях методичних об'єднань (так звані кружки української мови), круглих столах, відкритих уроках, де приймаються конкретні рішення, рекомендації для поліпшення вивчення української мови та літератури. Ініціатором багатьох започаткованих заходів, спрямованих на активний розвиток духовно-культурної сфери етнічної групи українців Румунії виступає Союз українців Румунії. Комісія Союзу українців Румунії з питань науки та освіти здійснює постійний контроль за дотримання вимог Закону Румунії.

За останні чотири роки було видано на кошти Союзу українців Румунії Робочий зошит для першого класу, складений проф. української мови Ельвірою Кодря, радником Дирекції освіти мовами національних меншин Міністерства виховання і досліджень Румунії та Посібники для української мови для I-V-их класів, складені проф. української мови Лучією Міжок і проф. української мови Анкою Штюбіяну, проф. української мови Ельвірою Кодря та спеціалістом з України п. Серафимою Криган. На основі цих посібників були надруковані на кошти Міністерства виховання і досліджень Румунії нові підручники української мови та літератури для I-VI-тих класів.

Ельвіра КОДРЯ,
радник МВД

Фото:

1. Ліцей з українською мовою навчання, імені Тараса Шевченка м. Сігету Мармаціей, повіт Марамуреш
2. Національний Коледж «Юлія Гашдеу» м. Лугож, повіт Тіміш
3. Технічний Коледж «Лацку Воде» м. Сірет, повіт Сучава

ЧУДОВИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОЛЯДКОВИЙ ФЕСТИВАЛЬ У МІСТІ СІГЕТУ МАРМАЦІЄЙ

Як уже відомо, у всій Європі кожного року наприкінці місяця грудня та на початку місяця січня в українській родині, яка живе на території Румунії, відбуваються зимові свята. Це Різдво, Василя, Івана Хрестителя, свята, які характеризуються різним змістом по відношенню з іншими святами. Тому у продовженні цього листа буде мова саме про це. Значить, так: Різдво, за старим стилем, відбувається на початку року, а потім ідуть інші свята. Для цього у кожній українській сім'ї буде спеціальна кухня, а ще, до того, додається колядкова програма. Колядкова програма означає виконання окремими особами, або колективами, колядкового репертуару. У нинішні часи, після цієї колядкової програми організований колядковий фестиваль.

Так сталося і цього 2020-го року, коли "Міжнародний Фестиваль українських колядок" відбувся на півночі нашої батьківщини, в історичному місті Сігету Мармаціей. Треба підкреслити, що від самого свого заснування, відбувався у Верхній Рівні, а потім став міжнародним і відбувався у місті Сігету Мармаціей, в місті, яке знаходиться на гарній позиції для румунських українців і для колядників України.

Так сталося і в цьому році, коли у місті Сігету Мармаціей був організований міжнародний фестиваль, подія, яка охопила колядників із Румунії та колядників із деяких навколишніх країн.

Між колядниками, які прибули на фестиваль до Сігета, були і колективи українців південно-західної частини Румунії, а іменно колядники Арадської філії СУР. під керівництвом Гаврила Мікулайчука, Тіміської філії під керівництвом Юри Глеби та Караш-Северінської філії під керівництвом Івана Лібера.

Беручи загалом колядкові гурти, ми налічили 26 колективів.

На фестиваль прибули і високоповажні гості, особливо з України.

Відносно виступу на сцені художніх колективів треба визначити, що усі колективи виконали чудово свої репертуари, незалежно, чи вони колективи дорослих, чи вони дитячі колективи.

Якщо треба визначити найкращі колективи даного фестивалю, то це доходить до неможливості, маючи на увазі попередні оцінки грандіозної події.

Подія відбулася у надзвичайних матеріальних та моральних умовах, які весь час підбадьорювали виконавців репертуару на сцені.

Негайно треба визначити нелегку працю голови Марамурської філії СУР пана Мирослава Петрецького та його колективу, людей, які уже не вперше приймають внутрішніх та зовнішніх гостей для того, щоби рівень нашої культури весь час

зростав, щоби наше нове покоління виростало у чистих «садах» і де б виростала нова «садовина».

Для читачів теперішнього матеріалу можна відверто сказати про якість виконання колядок, маючи на увазі тільки позитивні результати.

Ось, наприклад, знаменитий Ронянський мішаний хор, майстерно керований Джетою Петрецькою, добився до знаменитої висоти щодо якості виконання, не маючи йому рівного колективу між українськими колективами СУР.

Сатумарські колядники, безумовно, володіють полянськими колядками, бажаючи розповсюдити їх і у інші краї.

Колядники народного артиста Маряна Гаденка з України на високому рівні воювали свій колядковий репертуар.

Мішаний хор "Голос українців" Карашсеверінського краю сердечно бажає познайомити світ колядками південно-західних українців Румунії.

Я, продовжувач попереднього свого колективу, історичного хору "Зелена ліщина", старався повернути загублені сліди.

Таким шляхом ступають як кричівські колядники, які належать Тіміському повіту, так і колядники з місцевості Крінул Арадського повіту. Дивлячись на виступ кожного колективу, глядачеві здавалося, що це найкращий колектив, але воно не було так, тому що у кожному колективі можна було знайти щось нове.

Живим прикладом може бути змішаний хор Великого Бичкова (Україна), який, як із професійного боку, під проводом диригента, чи під проводом баяна, виразив високі професійні якості, де глядачі мали можливість і усміхнутися, і сльозу випустити з великої радості. Чудова підготовка та експеримент диригента приводить „многочисельний“ інструмент "Хор" для того, щоб зрозуміти кожну дрібничку руху у вираженні якоїсь мети.

Гарненько та ніжненько виступили лужанські "квітки" під проводом своєї керівниці Анни Самбор, яка завжди засаджує у свій молодий колектив "квітку радості та веселості", яка повинна доказати, що це колектив "ВЕСЕЛКА".

Про подію можна іще багато написати, маючи на увазі, що успіхів було "торбами"!

Іван ЛІБЕР,
Копашиль,
Карашсеверінський повіт.

З ДІЯЛЬНОСТІ РАДНИКА ВІД СУР В СІЛЬСЬКІЙ РАДІ

Упродовж 2019-го року я брав участь на запланованих і незапланованих засіданнях, які скликав, за законом, голова села Ремети, не був присутнім лише з об'єктивних причин, про які я завчасно повідомляв сільську адміністрацію.

Під час цілого року на всіх засіданнях я брав активну участь в обговоренні та розв'язуванні всіх справ, висловлюючи свою думку і своє ставлення чесно, відкрито і в межах законодавства, що подеколи не дуже подобалося всім, але я вважаю, що мій обов'язок робити так, як мені диктує совість, щоб не відхилятися від своїх переконань, принципів, але завжди в рамках закону, здорового глузду, честі і взаємної поваги, маючи як мету співпрацю і підтримку сільської адміністрації у всьому на благо нашого села і присілків, які належать до нього, голосуючи всі рішення в цьому напрямку.

Правда, не завжди це вдалося, хоча я діяв лише з думкою і бажанням робити добро, щоб всі справи вирішувалися на користь села і громадян села. Не завжди можна було переконати керівництво сільської адміністрації, щоб робили тільки свою справу як належить за законом для розв'язування економічних і соціальних справ. Як приклад, хочу нагадати про проблеми лісу, який є власністю села (сільської адміністрації). Впродовж останніх років під час засідань сільської ради я неодноразово просив розв'язати цю важливу справу, подеколи делікатно, а подеколи різко, але завжди в рамках дозволеного і щоб ці дуже важливі справи, деякі з них на межі закону, вирішити на користь громадян. На жаль, і на сьогоднішній день ці дуже важливі економічні і господарські справи не розв'язані, хочай і в цьому напрямку зробилися і добрі справи: було відновлене упорядкування лісу, забезпечення дров для опалення для всіх державних закладів (школи, дитсадків, бібліотеки і мерії), для всієї громади села і дерева для будівництва для всіх державних закладів і громадян села, які могли придбати ці матеріали за потребами і за підходящою ціною, трохи знижену ціну, яку встановили, одноголосно проголосували всі радники сільської Ради.

Також я не міг переконати всіх, щоб підтримати бажання СуР побудувати або придбати для місцевої організації СуР приміщення, яке можна було побудувати і обладнати з допомогою СуР. Хочай від сільської адміністрації була цілковита підтримка, деякі радники, яких не буду згадувати, думають що якщо вони не роблять нічого, то потрібно й інших не лишати робити добрі справи на користь села.

Нагадаючи, що це питання буде розв'язане, я зробив звернення до сільської Ради, щоб дали нам, СуР, приміщення, всі радники одноголосно проголосували за вирішення цього питання, за що їм гарно дякую.

Тому що за фахом я викладач, і не лише

тому, багато працював у нашій Ренетянській школі і як член адміністративної ради школи, комісії навчання, культури і спорту та економічно-адміністративної комісії сільської Ради, я завжди з великим задоволенням підтримував всі потреби керівництва школи і сільської адміністрації для позитивного розв'язання всіх справ шкільництва, а головне економічно-адміністративних справ, і я дуже горджуся, коли про нашу школу гарно говорять, оцінюють працю керівництва школи, викладачів, учнів і родичів. Хочу нагадати, що наші учні гарно представляють нашу школу і село на місцевому, повітовому і державному рівнях.

Завжди відгукувався на запрошення представників школи і був присутній на подіях, які вони організували, на відкритті і закінченні шкільного року як представник СуР та сільської Ради.

Важливу роль в житті будь-якої громади відіграє церква, вважаю, що взаємовідношення зі всіма церквами, в нашому селі їх багато, потрібно, щоб були в душі християнської моралі і взаємної поваги незалежно від різних релігійних переконань і в цьому напрямку ми були всі за допомогу всім церквам села, так, як вони просили, щоб забезпечити дрова для опалення для всіх, маючи повну підтримку пана мера Петра Шофінця. Тому що підприємство, де я працюю, забезпечувало приготування і транспорт дерева, я радий, що мав можливість допомогти і розв'язати ці справи. Відносно нашої православної церкви я маю дуже добрі відносини з панотцем і парафіяльною Радою, до якої входять дуже поважні, шановні, активні та серйозні люди з бажанням робити добро. Всім відомо, що протягом останніх років були неприємні проблеми, які і тепер вирішуються в суді, але лише за один останній рік все стало на свої місця. Ще раз підкреслюю завдяки новій парафіяльній Раді на чолі з нашим шановним священиком, дуже багато зробилося у 2019-ому році. Пан отець на Василя, на старий новий рік детально представив діяльність церкви за останній рік, дуже гарно, тепло і сердечно подякував СуР з нагоди Храму нашої церкви, під час якого допомога СуР була суттєвою, а також коли перекривали церкву (міняли бляху) я мав можливість забезпечити, як в нас кажуть, ляці, а також дерево для нового туалету, який будується коло церкви. Уважжаю, що нас трохи перехвалили, але пан священник сказав, що говорив лише правду.

Хочу запевнити, що і в майбутньому, якщо будуть можливості, моя підтримка і допомога СуР буде на такому самому рівні, а навіть кращому. Велике бажання церкви є побудова каплиці, про це вже багато говорилося, тепер нарішті вже почали діяти, знайшли архітектора, який зробив проект (план побудови), маючи підтримку пана голови села та інших впливових людей, які допоможуть вирішити деякі юридичні питання. Надіємося в 2020-ому році знайти

кошти, вирішити всі проблеми і побудувати каплицю.

Я працюю в найголовнішому торговельному товаристві нашого села і можу запевнити, що відносини з сільською Радою і керівництвом сільської адміністрації були добрі, за що хочу подякувати всім тим, хто бажав робити добро і поважати закон.

Уважаю, що всі ті, що роблять, що-небудь в селі, товариство, окремі особи потрібно, щоб були підтримані сільською адміністрацією в рамках закону.

Як голова місцевої організації СуР, перший заступник голови повітової філії, перший заступник СуР, член Ради і Президії СуР, я діяв на користь і в інтересах нашого села, старався гарно співпрацювати зі всіма тими, що порозуміли бажання СуР робити добро, допомагати і втручатися у вирішенні справ на користь громади нашого села.

Підкреслюю, що під час всіх подій, організованих СуР на місцевому, повітовому і державному рівнях, я представляв наше село як радник сільської Ради і як голова місцевої організації СуР, так, щоб наше село було гарно і добре оцінено, як одне з українських сіл, де справи вирішуються добре, хочай є ще багато, що зробити і думаю, що не даремно всі оцінюють гарну співпрацю СуР з місцевою адміністрацією, церквою і школою, а наші події добре оцінені на місцевому, повітовому та національному (державному) рівнях, за що ще раз тепло дякуємо керівникам села і школи, а головне тим, які були присутні на подіях, місцевих, повітових і національних, гарно представляли наше село і отримали премії і гарні відгуки, якими можемо гордитися.

Хочу запевнити всіх, що і в майбутньому можете надіятися на наші бажання робити добро і гарні справи, робити так, щоб все було добре і в інтересах громадян села, запевняють всі, що можуть звернутися, якщо хочете і вважаєте за потрібне, до керівництва СуР місцевого, повітового і державного, до мене особисто, до голови СуР Мараморської філії, а головне до пана голови СуР Миколи-Мирослава Петрецького, молодого, здібного і рішучого з можливостями допомагати і робити добро для всіх українців, громадян українських сіл, як звучить у Парламенті Румунії.

Вважаю, що сільська Рада, яка має дуже важливу роль в обговоренні і розв'язанні проблем потрібно, щоб ефективно втручалася у вирішенні всіх потреб суспільства, сільська Рада та місцева адміністрація потрібно, щоб робили свої обов'язки як належить, за законом, не лише отримувати гроші, як радники, щоб були впевнені, що роблять те, що потрібно, і могли дивитися в очі громадян, які їх вибирали з переконанням, що не розчарували їх, заохочуючи молодь незалежно від партій, щоб були активними і наполегливими. Думаю, що, поки що, розчарували, і це не лише я так вважаю, а і багато громадян нашого села, які чекають більшого від нас всіх і головне від молоді, маючи на увазі їхнє майбутнє, майбутнє їхніх дітей і наших внуків.

Радник від СуР у сільській Раді
села Ремети Мараморського повіту
проф. Василь ПАСИНЧУК

Зимова обрядовість. Українська колядка в селі Балківцях Сучавського повіту

Найголовніші мотиви колядок

Тому що переважна більшість колядок господареві оспівують господарство, вона являється як найпоширеніша тема, до якої входять чимало мотивів (приплоду худоби, багатого врожаю, добробуту). Колядки, адресовані дівчині або парубкові, охоплюють мотиви господарських робіт (орання, сіяння, косіння), героїчні мотиви (воєнні походи, змагання в хоробрості з ким-небудь) і мотиви кохання.

У колядках дівчині зустрічаємо багато мотивів праці, специфічної переважно дівчатам, але з усіх, головна увага припадає на значення схеми випробування любові, а не на згадані вище праці.

Композиція колядки охоплює три частини:

Перша частина назначає тему колядки (молодець відправляється у похід, на війну або полювання). У другій частині є зображена алегорична дія, де молодий парубок, після оточення фортеці, вимагає певний подарунок і тільки третій подарунок (а це молода і гарна дівчина) його влаштовує. Остання частина колядки, насичена непрямыми побажаннями молодим та батькам. Як додаток до колядки – так зване віншування або „поколяда“ є присутня у багатьох колядках, які не належать до тексту колядки і охоплює віншування для кожного члена сім'ї, певний стан заняття людини, стосунки зі суспільством.

Для прикладу подаємо різні коляди, які можна почути в селі Балківцях на зимових святах:

Щедрий вечір, добрий вечір

*Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на святий вечір.*

*Чи є дома пан господар,
Слуги кажуть, що нема дома,
А ми знаєм, що є дома,
Сидить собі кінець столу,*

*На нім шепка щибитова,
У тій щепці калиточка,
А у тій калиточці сто червоних,
Кожному по золотому.*

*Ой вам хлопці по колачеви,
А вам дівчата по молодцєви,
На щастя, на здоров'я!*

Це здавен балківчани колядували дівчатам за старим звичаєм. Молоді хлопці та парубки, разом із музикантами, ходять по селу (інколи і по сусідніх селах) колядувати дівчатам і своїм подругам. Специфічна колядка

дівчатам на Різдво, – це – *Горі, горі, хоча, правильно є У горі, у горі пави літали*, а в сусідньому селі негостинські колядники колядують *Гей, у вині*.

Гий вгорі, вгорі

*Гий горі, горі пави літають,
Гой, дай Божу!!
Пави літають, пірій ройняють,
Гой, дай Божу!
Пірій ройняють, гришинай панна,
Гой, дай Божу!
Гришинай панна, на мнє (...Оксана)
Гой, дай Божу!
Кудай ходила, пірі збирала,
Гой, дай Божу!
Пірі збирала у рукавець клала,
Гой, дай Божу!
З рукавця брала, на столик клала,*

*Гой, дай Божу!
З столика брала, віночок шила,
Гой, дай Божу!
Віночок шила, на кленчик клала,
Гой, дай Божу!
З кленчика брала, на голову клала,
Гой, дай Божу!
На голову клала, до церкви ішла,
Гой, дай Божу!*

*Гий звіялиси три буйні вітри,
Гой, дай Божу!
Звіяли вінець у тихий Дунаєць,
Гой, дай Божу!
Гий там три хлопці рибу ловили,
Гой, дай Божу!
Рибу ловили, вінець спіймили,
Гой, дай Божу!
Ой що нам буди за ций бирвенець,
Гой, дай Божу!
Першому буде срібний перстенець,
Гой, дай Божу!
Другому буде дівчинин вінець,
Гой, дай Божу!
Третьому буде сама молода,
Гой, дай Божу!*

*Гришинай пана на мнє (...Оксана)
Гой, дай Божу!
Гий, спиши, ці чуєш ці нас вінчуєш,
Гой, дай Божу!*

*Гий сп'ю тай чую, тай вас вінчую,
Гой, дай Божу!
Вінчую я вас з першими свєтами,
Гой, дай Божу!
З першими свєтами, бай з Різдвинєми,
Гой, дай Божу!
З другими свєтами, бай з Новим Роком,
Гой, дай Божу!
З третими, бай з Водохрєщами,
Гой, дай Божу!*

*Гий дай вам, Божу, у городі зелено,
Гой, дай Божу!
У городі зелено а у хаті весело,
Гой, дай Божу!
Гий, дай вам Божу, у городі зілля,
Гой, дай Божу!
У городі зілля, а у хаті весілля,
Гой, дай Божу!
Гий, дай вам, Божу, у городі много,*

*Гой, дай Божу!
У городі много, а у хаті молодого,
Гой, дай Божу!
Гий, дай вам, Божу, у городі вербу,
Гой, дай Божу!
У городі вербу, а у хаті молоду,
Гой, дай Божу!
Гий дай вам, Божу, у городі грушку,
Гой, дай Божу!
У городі грушку, а у хаті друшку,
Гой, дай Божу!
Гий, дай вам Божу, у городі сливку,
Гой, дай Божу!
У городі сливку, а у хаті світиуку,
Гой, дай Божу!
Гий дай вам, Божу, у городі липку,
Гой, дай Божу!
У городі липку, а у хаті скрипку,
Гой, дай Божу!
Гий, дай вам Божу, ланочок жита,
Гой, дай Божу!
Ланочок жита, на першій свєта,
Гой, дай Божу!
Гий, дай вам Божу, ланочок тишиниці,
Гой, дай Божу!
Ланочок тишиниці, на вараниці,
Гой, дай Божу!
Гий дай вам Божу ланочок гречкі
Гой, дай Божу!
Ланочок гречкі на періжечкі
Гой, дай Божу!*

*Гий дай вам Божу ланочок війуса
Гой, дай Божу!
Ланочок війуса бо це вся коляда
Гой, дай Божу!
На шєкїї на здоров'я!*

Слід сказати, що по селу, до православних християн ходить „Рядова коляда“, група/групи колядників, в одній з них включений і священник, яка колядує на церкву, першого вечора на Різдво. Вона складається із старших, молодших чоловіків і жінок. Кожному господареві „Рядова коляда“ сповіщає про народження Ісуса Христа.

Друге свято – це Святого Василя, покровителя землеробства, яке співпадає із Новим Роком. Це давнє свято Маланки, коли перебрана й замаскована молодь щедрувала попід вікнами на щастя в Новому році. У Балківцях діти ходять гейкати й чінчикати, хлопчики ходять із «козою» (театральна п'єса) а старші люди ходять з Маланкою та Бугаєм (звичай, який рік від року занепадає).

Вдосвіта на Св. Василя дівтора засіває збіжжям українські оселі і колядують господареві Василеві колядку Очінчику-васільчику!

Очінчику-васільчику!

*Очінчику васільчику,
Посію кі у горотчику
Буду тебе шінувати,
Сім раз на день поливати,
А у суботу піскувати,
А у неділю затикати.
Прийшов у гості Новий Рочок,
Як зелений бирвіночок,
Бервіночок зелененький,
А там хлопці молоденький.
Будим бирвіночок рвати
І Господа прославляти
Кожної днини і години
За його ширість і за милість,
Шо си змилював над нами,
Тай над нами хрішниками,
Що дарував нам Ісуса.
Прийшов мир, одняв спокуса,
Прийшло світло до темряви
Слава, слава Господеве!*

Водохрєстя чи Йордан – це третє велике свято різдвяно-новорічного циклу. З ним пов'язане хрещення у Йордані Христа. Це свято зустрічають також колядами, Святою вечерею і поманою. Також парубки на перший вечір кодлядували дівчатам. А на другий, разом із дівчатами, формували групи і колядували господарям. Колядують парубки (разом із музикантом) по селах *Шуми, шуми...*, подібна колядка з попередніх свят. Дівчата приймали до хати, частували і угощали різними стравами.

(Продовження на 12 стор.)

Роман ПЕТРАШУК

Незабутні Добродії та Ментори

У Святій православній літургії, між іншими екте́ніями, існують і дві так звані "екте́нії потрі́йні"*, одна «за живих», інша «за упокоєних». Віруючі, які присутні на Богослужінні, приносять до Вівтаря «помильники» «за живих» та «за упокоєних». У помильнику «за живих» записують свою рідню і те, що просять у Бога для неї, або записують певну особу і просять добра для неї.

У помильнику «за упокоєних» записують більш поширено, сягаючи аж до дідів та прадідів, і просять у Бога тільки прощення їхніх гріхів та царства небесного. Поодинокі люди з добрим серцем дописують як до «живих», так і до «упокоєних» і своїх Добродіїв та Менторів, осіб, які з любові та щирої душі зробили їм надзвичайне добро. Всі ті особи з добрим серцем, які так поступали чи поступають, заслужили собі пошани і не йдуть у забуття.

У моєму священстві я дуже поважав таких християн та спонукував усіх, щоб так поступали, бо кожна людина у своєму житті мала одного чи більше Добродіїв та Менторів. Мені особисто було дано мати більше Добродіїв та Менторів. Першим був мій учитель Мешко Василь із Луга. Він прищепив мені до серця любов до співу. Другим був отець Дутка Андрій, який наблизив мене до Бога, оскільки щодня ще з перших класів брав мене до церкви, щоб йому бути «дядьком».

Отець Протоієрей Василь Бойко із Полян допоміг мені поступити до Духовної Семінарії й стати священником, що я собі найбільше бажав у моєму житті. Інший ментор, який провадив мене до того, що я так дуже любив, а саме до музики. Це був знаменитий

професор Українського ліцею із м. Сігета Михайло Митринюк. У його школі я провів три роки, а це коли він вже став пенсіонером, але далі працював у Музичній школі при Будинку культури міста Сігет професором музики. За його порадою, коли мені було 27 років, я записався до Музичної школи із спеціальностей «канто», «диригент хору», «акордеон» та «мандоліна». Я відчував тоді велику радість, й не можу забути, скільки старань докладав мій дорогий професор, щоб передати мені якнайбільше музичної освіти.

Ще під час мого навчання у Музичній школі мені вдалося заснувати церковний

мішаний хор у рідному селі Бистрий, а також вокальну групу з педкадрами сільської школи та мандоліновий оркестр із учнями 5-7 класів. (Дивись фото). Відразу ж після закінчення Музичної школи, 1970 року я поступив до Спеціальної Духовної Семінарії у місті Куртя де Арджеш, коли мені було 31 рік. Музична підготовка була мені на велику користь у Семінарії, а тим більше у священстві. Повсюди, де я служив упродовж часу, а саме у

чотирьох парафіях, я заснував хори на два, три та навіть чотири голоси, як це було можливо. Крім цього, маю велике задоволення від того, що мені вдалося запровадити у Богослужінні, у соборі священників в Українському православному вікаріаті, спільний спів екте́ній на більше голосів.

Усі румунські ієрархи та священники, які служать разом з нами, українськими православними священниками, дивуються та гратують, коли чують такий гарний спів, вважаючи його унікальним. А це все завдячується моєму ментору, професору Михайлу Митринюку, який живе у моєму серці, і думаю, що не тільки у моєму, але й у серцях всіх любителів музики, які навчалися у його школі, стали добрими фахівцями у галузі музики.

Ця Людина ціле своє життя жила двома «хлібом насущним» та солодким духовним «хлібом співу». Стверджую це тому, що в останні роки свого життя, хоча він вже не міг ходити власними ногами та використав візочок, далі намагався навчати та провадити церковним румунським хором у церкві, де служив отець Ман.

Я щиро пропоную, щоб його ім'я закарбувати на меморіальній дошці, яка була б поставлена в Сиготі у відповідному місці на довгу згадку. Так само закликаю всіх поважних осіб та фахівців, які були учнями цього великого нашого українського Кобзаря Румунії, поминати його незлим тихим словом та молитися за нього та за своїх Добродіїв і Менторів, зокрема протягом Великого Посту.

*Екте́нія потрі́йна – екте́нія, прохання якої супроводжується потрі́йним виконанням приспіву «Господи, помилуй»

Отець-пенсіонер **Іван АРДЕЛЯН**, село Бистрий, Мараморощина

Зимова обрядовість. Українська колядка...

(Закінчення. Прод. з II стор.)

Гий шуми, шуми!

I.
Гий шуми, шуми, зеленій луже,
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила гришная панна.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Гришная панна на мнє (...Оксана).
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила шеринку шила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила своєму таткові.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила кітом кітила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кітом кітила, білом білила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Білом білила, сріблом сріблила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Сріблом сріблила, золотом злотила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині.

II.
Гий шуми, шуми, зеленій луже,
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила гришная панна.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Гришная панна на мнє (...Оксана).

У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила шеринку шила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила свої мамоци.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила, кітом кітила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кітом кітила, білом білила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Білом білила, сріблом сріблила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Сріблом сріблила, золотом злотила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині.

III.
Гий шуми, шуми, зеленій луже,
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила гришная панна.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Гришная панна на мнє (...Оксана).
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила шеринку шила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила своєму братове.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила, кітом кітила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кітом кітила, білом білила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,

Білом білила, сріблом сріблила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Сріблом сріблила, золотом злотила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,

IV.
Гий шуми, шуми, зеленій луже,
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила гришная панна.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Гришная панна на мнє (...Оксана).
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила шеринку шила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила свої сестроці.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила, кітом кітила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кітом кітила, білом білила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Білом білила, сріблом сріблила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Сріблом сріблила, золотом злотила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,

V.
Гий шуми, шуми, зеленій луже,
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила гришная панна.

У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Гришная панна на мнє (...Оксана).
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кудай ходила шеринку шила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила своєму милому.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Шеринку шила, кітом кітила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Кітом кітила, білом білила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Білом білила, сріблом сріблила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Сріблом сріблила, золотом злотила.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині.

VI.
Гий цуна, цуна, тут гроші купа.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Пуськіт до хати, будим шукати.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Надворі мороз, шукати не мож.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Як не жартуйте, хоть почістуйте.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
За цю колядку горівки бочку.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
Як не бочку, хоть коновочку.
У яли, гий, у ялині, зеленій ліщині,
На шескї на здоров я!

Свято радості та сім'ї – Різдво Христове в Ясах

Українське Різдво славиться гарними традиціями, серед яких можна назвати такі, як колядування, виготовлення вертенив і дідухів, приготування традиційних страв тощо. Відчуття неповторної різдвяної атмосфери можна, тільки відвідавши села, де святкують Різдво за юліанським календарем або завітавши на тематичні фестивалі, які проходять як на місцевому рівні, так і на національному, а тепер можна сказати, що і на міжнародному рівні, в місті Сиготі Марамороського повіту, чи побути на таких «сімейних» святах у колі друзів, які проводять майже кожна з філій Союзу українців Румунії. Свято радості та сім'ї, Різдво Христове – велике християнське свято, день Народження Ісуса Христа, приносить нам усім яскраві емоції, щастя в очах дітей, душевний спокій, приємних та радісних моментів у родинному колі. Різдво є й святом подарунків для дітей, а наші діти, члени ансамблю українського народного танцю «Веселка» Яської філії, отримали їх напередодні цього свята. Це свято дарунків є нашою відповіддю дарунку любові до Бога, проявленої в Ісусі Христі до нас.

У Румунії, в Україні та і в інших країнах Різдво Христове офіційно відзначають двічі: 25 грудня і 7 січня, за григоріанським і юліанським календарем. Вибір дати залежить від релігійних уподобань та сімейних традицій. Однак, суть Різдва від дати святкування не змінюється, тисячі віруючих ідуть до церкви в цей час, аби прославити народження сина Божого Ісуса Христа.

Уже звично до періоду різдвяно-новорічних свят Яси готуються з особливим оздобленням. Місто, наповнене яскравою різдвяною та передноворічною атмосферою, запрошує в гості усіх, хто хоче провести Різдво затишно, з давніми традиціями та під супроводом колядок. До заходів, які проходили в місті Яси, за участю і нашого танцювального ансамблю «Веселка», прилучилася і наша філія, яка відмітила Святий вечір у сім'ї українців, які проживають у Ясах. Ось уже 12 разів поспіль, цього року 5 січня, за святковим

столом зібралася родина яських сурівців та їх постійних друзів і відсвяткували разом чудове родинне свято, сповнене тепла та любові – Різдво Христове. Почесними гостями нашого родинного свята були: пан Петро Ротар – колишній заступник мера міста Чернівці, з яким розпочалося і завершилося побратимство міст Яси та Чернівці, пан Сорін Якобан – голова Румунської федерації з шахів, пан Адріан Арделяну – директор повітового центру збереження та популяризації традиційної культури, пані Моніка Нанеску – музеограф, експерт, керівник Музею науки і техніки "Штефан Прокопій, професори університету «Александру Іоан Куза» міста Яси, пан Лучіан Архіре, заступник голови товариства «Астра» міста Яси, пан Петре Фраціла – журналіст, письменник, телепродюсер, член Спілки письменників Румунії, директор та викладачі Національного мистецького коледжу «Октав Банчіла», представники національних меншин та інші особистості м. Яси.

За доброї традиції дружини членів комітету нашої філії (на цей раз їм допомогли й інші члени філії) приготували виставку різдвяних страв, тих самих страв, що їх готували, будучи вдома, у селах біля своєї матери чи бабусі багато років тому назад, звідки в більшості походить наша теперішня «українська родина». Наші запрошені мали нагоду познайомитись із рецептами страв, які готують українці на Святий вечір і заодно вони мали можливість дегустації цих страв.

Розпочалося святкування з виступу голови Яської філії СУР, який привітав усіх присутніх на заході з Різдва Христовим, новорічними святами та побажав гостям і усім присутнім миру і спокою в кожному домі, добра, взаєморозуміння, достатку, любові, щастя, душевної рівноваги, успіхів у всіх починаннях, побільше радості, міцного здоров'я та всіх благ, здійснення мрій і бажань. А далі коротко пояснив, чому в усьому світі Різдво відзначають 25 грудня, а в Україні, Грузії, Росії, Сербії та інших країнах 7 січня. Чому дати народження Ісуса Христа різні, якщо

це так? (Сучасне суспільство живе за григоріанським календарем, який ввів у 1582 році папа римський Григорій XIII. Цей новий календар так і назвали «новий стиль». Різниця між двома стилями кожні 100 років збільшується на 1 день. Зараз юліанський календар відстає від григоріанського на 13 днів. У той час, як в Європі з'явився новий григоріанський календар, в Україні та у згаданих вище країнах продовжують користуватися юліанським календарем. За останніми даними і в Україні ведеться дискусія перейти на григоріанський календар).

Представниці прекрасної статі, учасниці нашого заходу, були зацікавлені в рецептах страв, пропонує для дегустації, які вони вважали приємними для перегляду та добрими на смак.

Але Святий вечір не був би справжнім, якщо на ньому не прозвучали б наші українські та румунські колядки та щедрівки, на цей раз без пані Отілії Захаров, викладача в Національному коледжі мистецтв «Октав Банчіла», з об'єктивних причин. Відсутність була доповнена хором в складі учасників заходу. І ми можемо сказати, що це вдалося і спонукує нас використовувати це і для інших випадків.

Свято пройшло у теплій та родинній атмосфері, наповненій різдвяним духом. Щирість, хвала новонародженого Ісусака, духовні стремління поєднали серця усіх присутніх на події дорослих та юних, окрилили у зворушливій атмосфері, яскравих емоціях і вірі у Господне благословення.

Наші почесні гості, представники організації та установ, з якими плідно співпрацює наша філія, виразили слова подяки за запрошення та побажали подальших творчих звершень в діяльності Яської філії СУР.

Віктор ГРИГОРЧУК,
голова Яської філії СУР

ВІТАЄМО НАШИХ ДОРОГИХ ЮВІЛЯРІВ!

ЛЮТИЙ

1. Івана ЛІБЕРА (5 лютого 1932 р.) – голову Карашсеверінської філії СУР і першого заступника голови СУР, члена Ради і Президії СУР, викладача музики, диригента копашильського хору «Зелена ліщина», вокального гурту «Копашиланка», мішаного Карашсеверінського хору «Голос українців», автора 9-ти збірок українських пісень та книги «Переможець», вихідця українського марамороського села Русково, випускника Сігетської педагогічної школи та випускника Бухарестської консерваторії. З самих початків, як випускник Сігетського педучилища, призначений до с. Копашиль, де включається активно в організування художньої самодіяльності. Багато років – директор школи цього села.

2. Ірину ПЕТРЕЦЬКУ-КОВАЧ (19 лютого 1955 р.) – публіциста-коментатора, випускницю українського відділення Сігетського ліцею ім. Драгоша Воде, Мараморошина, та Бухарестського університету, спеціальність українська-російська мови. З 1 березня 1980 р. працює в газеті «Новий вік», яку з 1989 р. перейменовано на «Вільне слово». Співзасновницю з 1989 р. Союзу українців Румунії, а з 30 жовтня 1991 р. – Жіночої організації. Українське виховання, яке їй прищепили батьки, робить її відданою працівницею СУР разом зі всією родиною та власною сім'єю на користь українства в Румунії. Разом із мужем, головним редактором г. «ВС» відомим письменником Іваном

Ковачем і сином-адвокатом Лавріном, який деякий час, ще в студентські роки, працював кореспондентом, дописуючи до «Curierul ucrainean» на юридичні теми, і не лише. Багато свого часу і сил віддала на працю в українській громаді на підвищення культурного рівня і захисту українства Румунії. Після Грудневої Революції в Румунії багато років працювали безплатно, щоб врятувати г. «Вільне слово» і щоб довести її до 70-річчя від заснування, і 30 років від нового видання часопису, яке виповнилося минулого року місяця травня – єдиної української клітини в Румунії до Грудневої Революції 1989 р., де мали нагоду друкувати і визначатися наші письменники, талановита наша українська еліта в Румунії.

Вітаємо з 65-річчям!

3. Адріану ГОРВАТ (24 лютого 1983 р.) – випускницю Українського педагогічного ліцею ім. Тараса Шевченка в м. Сігеті, Мараморошина. Народилася Адріана в с. Русково в українській родині.

У 2008 р. закінчила Юридичний факультет Християнського університету «Дімітріе Кантемір» м. Клуж-Напока. У 2010 р., після закінчення факультету, записалася на Мастерат в м. Клужі зі спеціальності Кримінальна та судова справа. На сьогодні працює в дитячому садку села Мікула в повіті Сату Маре, українське відділення; технічний секретар Сатумарської філії СУР.

На Многії і благії літа!

Хай щастить Вам у всьому!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

◆ С М О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Інга КВІТКА

НАЙПРЕКРАСНІША МОВА
(казка)

Було це колись дуже давно. Жила на землі прекрасна країна. Звали цю країну — Україна. Була та країна настільки красивою, що коли її хтось бачив, відразу хотів навчитися її мовою розмовляти.

Все живе, від пташки до квітки в цій країні, почувши найчарівнішу, мелодійну мову говорили нею. Квіти пританцьовували. Від вітерця ледь заколишуться й повторюють слова, що немов найніжніша мелодія лунають. А сонечко... що тут й казати, ледь українську мову почує, вмить починає світити ще яскравіше.

Та от біда. По сусідству з цією найдивовижнішою з країн жив один дуже заздрісний князь. Був він єдиним на всьому білому світові, хто почувши українську мову, замість того, щоб полюбити її, — ненавидів. Не подобалося йому, що всі навколо хвалять українську мову, а його країни та мови не люблять.

Позаздрив підлий князь і вирішив піти війною на сусідню країну, щоб раз і назавжди знищити її!

Зібрав підлий князь своє військо і пішов на сусідню країну війною. Наказав він своєму війську, аби вони знищили українську мову раз та назавжди, щоб навіть пташки в небі більше не сміли співати українською,

квіточки не шелестіли, повторюючи ніжний шепіт найпрекраснішої мови, й навіть сонце не сміло яскравіше світити над тією землею.

Послухалося військо підлого князя й налетіло на сусідню країну, неначе справжня зграя воронів. Врожай топчуть, худобу крадуть, хати підпалюють, рідною мовою розмовляти забороняють. Думали князівські вояки, що з легкістю переможуть прекрасну країну. Але помилилися...

Вмить увесь народ сусідньої країни піднявся захищати рідну землю та найпрекраснішу мову. Кожна пташка, квітка й навіть сонце робили все, аби перемогти підлого ворога!

Разом вони прогнали ворогів зі своєї неньки, захопили в полон підлого князя, а найпрекрасніша мова на світі й по сьогоднішній день зачаровує всіх, хто її почує!

Чи знаєте ви, що:

- Площа сонячної поверхні розміром, як поштова марка, світить з такою ж яскравістю, як півтора мільйона свічок.

- У хмарах міжзіркового газу в центрі нашої Галактики, вчені виявили цукор.

- Якщо подивитися на Землю з Космосу, то виявиться, що третина суші не знає слідів людської діяльності.

- Над Землею щосекунди з'являється близько 70 блискавок.

- Найчастіше блискавки влучають у дуба, тополя і сосну, найрідше — у бук.

Відгадай...

Знизу клин
Зверху млин.
Тече вода,
А їй не біда.
(Парасолька)

Мов маленький м'ячик,

Висить, а не скаче,
Рум'яне, гладеньке,
На смак солоденьке.
(Яблуко)

Дерев'яний та довгенький,
Маю носик я гостренький.
На білому слід лишаю,
Усіх діток потішаю.
(Олівець)

Олена ЖУРЛИВА

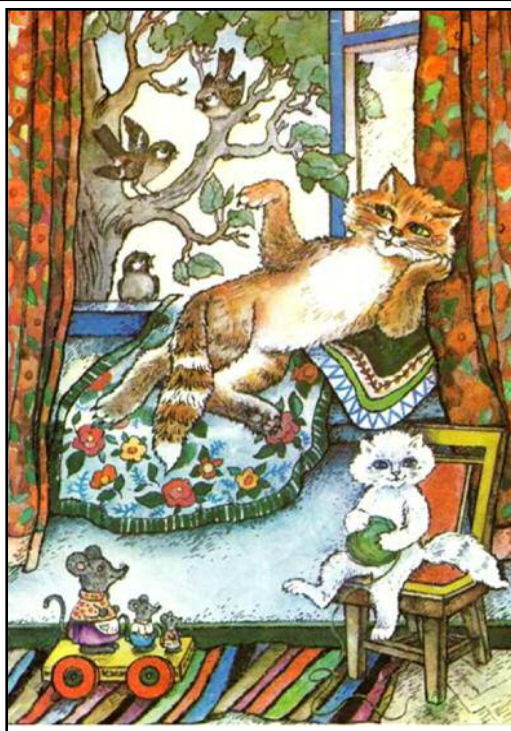
НАШ ВОРКОТИК

Наш Воркотик не гуляє
Ниточки снує-мотає.
Як змотає на клубок,
Вшиє Галі фартушок.

Володимир ПІДПАЛИЙ

ПІДКІВКИ

В маленької киці
м'які топтаниці,
гостренькі дряпки —
з підківками лапки...

Л. КУЛІШ-ЗІНЬКІВ

ПІВНИК

Півник гарну книжечку
роздивлявся в ліжечку,
а коли стулились очі,
захропів посеред ночі.
Як проснувся — то у крик:
— Ку - ку - рі - ку!
Ку-у-рік!
Мене люди засміють,
мене кури заклують,
Ще й собачка скаже: "гав! —
півень раночок проспав!"

♦ С М О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ♦

21 ЛЮТОГО – МІЖНАРОДНИЙ
ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ!

Як кажуть – «Скільки у світі квітів – стільки у світі мов!» Але одна-єдина найдорожча кожному з нас. Це мова, яку ми почули вперше від матері в її піснях, проспіваних нам на сон в її молитві, в її лагідному слові любові до свого паростка.

Це все запам'ятовується! Це робить нас отими добрими, гідними нашого роду синами і дочками.

Міжнародний день рідної мови відзначаємо кожного року 21 лютого, з 2000 р. Цей день затверджений Генеральною конференцією ЮНЕСКО. Хоч свято і дуже молоде, воно увійшло у світову свідомість, адже мова є універсальною формою об'єднання людей в єдине ціле, в один народ.

В основу свята лягло жорстоке придушення владою в Бангладеші демонстрації протесту проти урядової заборони використання в країні бенгальської мови 21 лютого 1952 р.

На думку Є.М. Верещіна і В.Г. Костомарова, «національна мова входить у поняття національної культури, бо природні умови, географіч-

не положення, рівень і спеціалізація народного господарства, тенденція суспільної думки, науки, мистецтва – всі великі і малі особливості життя народу – знаходять відбиття у мові цього народу».

Згадаємо слова Володимира Сосюри: «Без мови рідної, юначе, й народу нашого нема».

А скільки заборон, знущань зазнала **УКРАЇНСЬКА МОВА** протягом століть в Україні?!

З нагоди Міжнародного дня рідної мови сьогодні, 21 лютого ц.р., Бухарестська філія СуР, її голова Михайло Трайста та її члени організує круглий стіл для вшанування сурівцями Міжнародного дня рідної мови, де візьмуть участь письменники, студенти, українці, які проживають у Бухаресті, та симпатизанти Союзу українців Румунії. На події буде обговорено значення рідної мови для нашої громади, будуть прочитані вірші українських поетів, прозвучать пісні у виконанні студентів Бухарестського факультету іноземних мов та літератур української відділення.

(І.П.-К.)

Платон Воронько

ОБЛІТАВ ЖУРАВЕЛЬ

Облітав журавель
Сто морів, сто земель,
Облітав, обходив,
Крила, ноги натрудив.
Ми спитали журавля:
– Де найкраща земля?
Журавель відповідає:
– Краще рідної немає.

Катерина Перелісна

МОЛИТВА

Зглянься, наш Боже,
На малі діти,
Що усім серцем
Вміють любити.
Тата і неньку,
І всю родину,
Край любий, рідний –

**ОЛЕКСАНДР
МАКЕДОНСЬКИЙ
(356–323 до н.е.)**

ЗМІНИ ІМ'Я

Увійську Олександра Македонського був воїн на ім'я Олександр. Під час битв він завжди намагався втекти. Македонський помітив це і сказав йому:

– Прошу тебе: або перебори своє боягуство, або зміни ім'я.

ЗВИЧАЙ ГОЛИТИСЯ

Звичай голити бороду вперше запровадив Олександр Македонський.

Під час рукопашного бою вороги хапали його солдатів за бороди, через це Олександр наказав усім воїнам голитися.

Сторінки склала Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

У КЛУЖІ ДІЄ «КЛУБ УКРАЇНСЬКОЇ МАЛЕЧІ»

Місто Клуж-Напока відоме в країні та й поза її межами своїми навчальними закладами високого рівня, культурними заходами міжнародних стандартів, стрімким економічним розвитком за останні десять років та високим загальним рівнем життя. Якось ніби в унісон з ритмом міста й місцева повітова філія Союзу українців Румунії завжди організовувала й проводила різноманітні заходи, де їхня висока якість співіснує з різноманітними потребами і запитами як вже зрілих членів СуР так і молодого покоління, яке тут навчається чи проживає. Тут можна відвідати зустрічі з академічними доповідями, науковими суперечками, а також театральними виставами, традиційними дійствами і співами. То ж відведення часу і коштів на створення і на повноцінну діяльність гурточку, який би згуртував наймолодше покоління українців у Клужі – діточок – видається чимось логічним і очікуваним. До започаткування роботи «Клубу української малечі» сприяли декілька факторів. У першу чергу, це поява молодих матерів серед членів місцевої філії СуР, які прикро відчують неможливість відвідувати звичні заходи. Однією з таких є Людмила Дорош – чудова мама двох дошкільнят, багаторічний член СуР, талановитий казкар, автор декількох збірок для дітей та редактор дитячого журналу на українській мові «Дзвоник», ініціатор та організатор цього нестандартного проекту. Про виникнення цієї ідеї вона розповідає так: «У мене двоє маленьких дітей і ще з самого народження чоловік підтримував і заохочував мене, щоб ми розмовляли з дітьми як материнською, так і батьківською мовами (у нашому випадку це українська та угорська). Тож наші діти змалечку оволоділи цими двома мовами природно, без складностей. Я з дітьми постійно спілкуюсь українською, у нас цікава бібліотечка дитячої літератури українською, ми слухаємо пісеньки, дивимося мультики українською. Тож, скажімо, із спілкуванням та знанням мови у нас немає проблем, проте коло спілкування українською дуже вузьке. Якщо угорською мовою у нашій місцевості мої

діти можуть спілкуватися, так як в Трансільванії проживає чисельне угорське населення, є чисельні садочки та школи з угорською мовою викладання, то україн-

ців, які по закінченню факультету осіли в цьому чудовому місті, заснували сім'ї. І якщо кілька років тому я знала про існування сімей, де матері були українками і мали дітей, то зараз їхня кількість стає все більшою, понароджувалося чимало малюків. Давно у мене крутилася в голові ця ідея згуртувати дітей для періодичних зустрічей, і нарешті нас стало досить багато для того, щоб офіційно створити у Клужі й організацію дітей. У нас є молодіжна організація, жіноча, чому б і не дитяча?»

Зустрічі клубу пройшли і далі плануються проводитися раз у місяць. Перша була швидше пізнавальною – дітки та їхні батьки познайомилися, звикли одне до одного під час довільної творчої діяльності: малювання, створення аплікацій із осіннього листя, майстрування з паперу. Малюки залюбки гралися на подвір'ї в рухливі ігри, чудово реагували на гру «Скуштуй і відгадай», в якій брали участь і дорослі. «На наступній зустрічі ми готувалися з дітьми до зустрічі з Миколаєм – зробили оленя й сніговика своїми руками з туалетних рулончиків, написали йому листа і навіть надіслали декілька з виготовлених іграшок Миколаю на знак любові й поваги до нього. Передріздвяна, третя зустріч, була святковою, присвяченою зустрічі з Миколаєм. До дітей завітав невидимий листоноша, який приніс їм листа від Миколая та подарунки. Діти пили гарячий шоколад, раділи подарункам та великій кількості реквізитів, які придбав для них Союз українців: менші малювали фломастерами та крейдою на білій дошці, старші прикрашали різдвяними малюнками велику настінну дошку, малювали, ліпили з пластиліну. Наприкінці лютого пройде четверта зустріч, присвячена давньому народному святу Масляниці. Ми проведемо майстер-клас по млинцях: разом з дітьми приготуємо тісто, а потім спечемо млинці. Почитаємо казочку про млинці, виготовимо млинці з паперу та пластиліну» – розповідає Л. Дорош далі.

(Далі буде)

Ольга СЕНИШИН

ську мову у Клужі не зустрінеш так часто, і особливо я маю тут на увазі дитяче коло. За останні роки число членів клубської філії зросло, воно нараховувало багато студен-

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redacției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.